
Stereotypier

```
[et_pb_section fb_built="1" admin_label="section" _builder_version="3.22"
global_colors_info={}][et_pb_row admin_label="row" _builder_version="3.25"
background_size="initial" background_position="top_left" background_repeat="repeat"
global_colors_info={}][et_pb_column type="4_4" _builder_version="3.25"
custom_padding="|||" global_colors_info={} custom_padding__hover="|||"][et_pb_text
admin_label="Text" _builder_version="4.11.2" background_size="initial"
background_position="top_left" background_repeat="repeat" hover_enabled="0"
global_colors_info={} sticky_enabled="0"]
```

Stereotypier är ett monotont, upprepat beteende, till synes helt utan funktion, som uppstår som svar till en brist i hästens möjlighet till att utföra naturliga, normala beteenden.

Det kallas även för "olater", vilket är ett oempatiskt sätt att se på detta då förekommandet av stereotypier är ett tydligt tecken på bristande välfärd. Stereotypier förekommer enbart hos infångade- och domesticerade hästar.

Exempel på stereotypier:

(Varning! Detta kan vara rätt obehagligt att se på!)

- Tugga, rulla med tungan
- Slicka på läpparna, röra på läpparna
- Slicka på miljön, äta trä, gnissla tänder, dra tänderna i metallkant
- Luftsnapning, krubbitning
- Boxvandra
- Väva
- Gräva /veva med framben, sparka i dörren, sparka med bakbenen i väggen
- Bitar / gnugga sig själv
- Kasta, cirkla, nicka på huvudet, skaka med huvudet
- Svansswishning

Självaste funktionen av stereotypier är omdebatterat. En inflytelserik teori (1) är att det hjälper hästen att hantera stress, men det finns studier (2) som har undersökt effekten av att hindra hästen från att utföra beteendet med tvetydiga resultat. Dock har det upptäckts en övergående

sänkning av hjärtfrekvensen i samband med krubbitning och när hästen har förhindrats att utföra detta, har ökad psykologisk stress kunnat mätas.

Just krubbitare sägs ha högre sympatisk aktivitet, då de hittade en högre hjärtfrekvens hos dessa hästar. Det innebär alltså att de generellt sett har ett högre stresspåslag.

Stereotypin hjälper hästen att hantera en icke optimal miljö. Beteendet är inre motiverande eftersom hästen får direkt belöning för det i form av hjärnsubstanser.

Endorfiner tros vara det som förstärker krubbitning eftersom opioidantagonister kan reducera krubbitning med 84% och när hästarna fick opioider blev de lugna rent generellt och vilade mer. Studier på hästar med stereotypier har även visat förändrad dopamin aktivitet. (3)

Rachael Draaisma (4) menar att en häst som har utvecklat stereotypier visar några få lugnande signaler innan den direkt går till det stereotypiska beteendet. Det har blivit ett sådant effektivt sätt för hästen att hantera stress så den använder det omedelbart så fort stressnivån ökar. Hon menar att hästen förmodligen hade visat fler lugnande signaler och stressignaler i samma situation innan hästen lärde sig det stereotypiska beteendet.

Det finns bevis på (5) att hästar med stereotypier har utvecklat en generell oförmåga att trycka ner icke funktionella beteenden. Med icke funktionellt beteende menas ett beteende som inte leder till en (yttre?) förstärkning eller som har ett annat tydligt mål. Det innebär att det kan påverka hästens inlärningsförmåga då det kan vara svårare för dessa hästar att sälla mellan "rätt och fel" i träningen och de lär sig möjligtvis långsammare än andra hästar. Detta är något att tänka på vid val av hästar för kognitiva studier.

Av alla hästraser är det fullblod som har störst tendens till att få stereotypier. Frågan är om det är just rasen som spelar roll, eller faktum att just fullblod ofta hanteras intensivt och tävlar i lopp. I andra djurslag är det burens utformning, isolering och avsaknaden av foder som är orsakerna till att stereotypier utvecklas. Uppspelthet, framkallad av frustrerad motivation, är förmodligen den gemensamma nämnaren.

Huruvida specifika brister i möjligheten till att få utlopp för sina naturliga behov också just orsakar specifika stereotypier är inte vetenskapligt bevisat än. Dock finns det misstankar om att stereotypins art (motoriska eller orala) kan härledas till en saknad funktion inom motivationssystemet. Med andra ord kan en oral stereotypi såsom krubbitning ge hästen en känsla av normal matintag och matsmältning i en miljö där det är extremt begränsad med matintag och födosök.

Faktorer som påverkar utvecklingen av stereotypier:

- Antal uppstallade timmar / levnadssätt - Mängd och typ av foder
- Vilken typ av bädd som finns i boxen - Hur många hästar det finns på gården
- Hur fölet avväjns - Social kontakt med andra hästar - Hur mycket utrymme som finns till varje häst
- Träningmetoder

Det är svårt att se en gemensam nämnare. Det är till exempel mer sannolikt att utveckla stereotypier när fodret (val av foder, mängd av foder) inte var optimalt jämfört med hur lång tid de stod på box. En studie visar att trä-ätande ökade när hästarna fick hög halt av protein i fodret och det då saknades fiber i foderstaten men även när motionen drogs ner.

Det har länge trots att hästar "smittar" sina stereotypier och att grannen i boxen bredvid på så sätt också kan börja väva till exempel. Det är osannolikt att hästar skulle härma ett sådant beteende, men det går inte helt att utesluta att grannhästen skulle känna av stressen och på grund av det själv också utveckla en stereotypi. Vi kan anta att om det finns flera hästar i samma stall som har stereotypier så tyder det snarare på bristande rutiner och miljö i just det stallet som har orsakat utvecklingen av stereotypier hos hästarna, än att det skulle ha smittats mellan de olika hästarna. Om en häst i stallet utvecklar en stereotypi behöver detta tas på allvar och miljön och rutiner måste ses över för alla hästar i stallet för att hästarnas välfärd inte ska äventyras.

Attityder bland professionella hästägare när det gäller stereotypier(6).

-Varför de är oroliga över stereotypier:

Nedsätter hästens prestanda: 30%

Har negativa kliniska effekter: 55%

Sänker hästens värde: 31-59%

-Vad de gör åt det:

Fysiskt hindra hästen att utföra det: 67- 79%

Isolering av hästen: 30-48%

Ta bort den orsakande faktorn: 35- 43%

Vad gör vi åt det?

Stereotypier är svåra att bota, de allra flesta hästar som väl har utvecklat en stereotypi kommer leva med den resten av livet även om det kan minskas genom att förbättra miljön och rutiner. Det är därför av stor vikt att anstränga sig för att undvika att stereotypier utvecklas överhuvudtaget genom att berika hästens miljö och ständigt sträva efter att hästen kan utföra alla sina naturliga behov. Med tanke på vad som kemiskt händer i hjärnan hos hästar med stereotypier så är fysiska begränsningar för att hindra utförandet av stereotypin oetiskt och grymt.

Lösningar:

För vissa hästar kan det vara en stor skillnad att få komma ut först på morgonen och motioneras först av alla hästar. En ganska simpel lösning som kan öka välfärden hos just den hästen enormt. För många hästar är berikning också en bra lösning. Det kan tex vara olika typer av foder tillgängligt (halm, grenar att gnaga på, boll med foder i...). Det finns många exempel på berikning och verkligen något vi kan vara kreativa med!

Andra saker du kan göra:

- Berikning (i stora lass!), ge hästen något annat att göra

- Tillgodose hästens behov i vardagen (Optimalt foder, mycket social kontakt, utgång, stora utrymmen osv)

- Undvik stressande situationer där stereotypin uppkommer eller förvärras - Undersök eventuella fysiska orsaker såsom magont

- Träna in ett alternativt beteende (se exempel med Stjärnan nedan)

Stjärnan som vävde i boxen

Anne hade själv en häst med utvecklad stereotypiskt beteende. När Anne köpte Stjärnan vävde hon i många situationer i samband med separationer. Hon kunde väva i hagen när en tog ut en flockmedlem, hon vävde alltid när hon lämnades ensam både i hagen och i stallet. Hon var fobisk för att vara i boxen och vävde då frenetiskt. Hon bodde dock på lösdrift redan hos förra ägaren och såklart även hos Anne. Beteendet minskade tydligt när hon var mer tillfreds rent generellt sätt, men det kvarstod vid just separationer och i boxen.

Anne använde "uppvisande av vävning" som ett tecken på att hon var över tröskeln när hon tränade på just separationer och det gav bra resultat! Anne fokuserade även på vad hon ville att Stjärnan skulle göra istället för stereotypin och det hjälpte mycket. Hon använde en berikningsgrej för Stjärnan att göra istället. Så när Stjärnan slutade greja med den berikning som fanns i hagen då, så visste Anne redan då att hon var nära sin tröskel. Även i boxen tränade Anne med vävning som "släpp ut mig- kommunikation" och berikning i form av hö tillgängligt och träning med target. Det gav bra resultat och så småningom klarade hon att vara i boxen en kort stund utan att bli stressad.

Tyvärr blev Stjärnan aldrig helt bekväm i boxen längre stunder och gick bort hösten 2018. I filmen nedan får ni se Stjärnan i träningsprocessen. Anne använde start-target för att kunna stänga dörren till boxen och sedan träning som berikning när väl boxen var stängd. För att Stjärnan sedan skulle klara av att vara själv i boxen så fokuserades träningen på att hon skulle klara pauserna utan träning, utan att börja väva.

<https://vimeo.com/321341091/bce7cb459a>

Har din häst eller en häst i närheten ett stereotypiskt beteende? Kan du se om det är motoriskt eller oralt? Har du hittat en orsak till det? Har du hittat en lösning till det? Kan du se om hästen visar lugnande signaler innan den börjar med stereotypin? Hur många?Dela gärna med dig om vad du gjort för att hjälpa hästen att må bättre i en kommentar nedan eller på Facebook!

Källor & Fördjupning:

-1: A: Fentress JC. Dynamic boundries of patterned behaviour: interaction and self-organization. In: Bateson PPG, Hinde RA, eds. Growing points in ethology. Cambridge: Cambridge University Press; 1976; 135-167

B: Levine MA, Weinberg J, Ursin H. Definition of the coping process and statement of the problem. In: Ursin H, Baade E, Levine S, eds. Psychobiology of stress: a study of coping men. New York: Academic Press; 1978; 3-21

C: McBride G. Adaptation and welfare at the man-animal interface. In: Wodzicka M, Edey TN, Lynch JJ, eds. Reviewus in rural science IV. Armidale, NSW: University of New England;1980.

D: Wood-Gush DGM, Stolba A, Miller C. Exploration in farm animals and animal husbandry. In: Archer J, Birke LIA, eds. Exploration in animals and humans. London: Van Nostrand Reinhold; 1983; 198-209.

-2: A: Kennes D, de Rycke PH. Influences of performance of stereotypes on plasma

corticosterone and leucocyte levels in the bank vole (*Clethrionomys glareolus*). In: Proceedings of the International Congress on Applied Ethology in Farm Animals, 1988; 238-240.

B: Terlouw EMC, Lawrence AB, Ladewig J, et al. Relationship between plasma cortisol and stereotypic activities in pigs. *Behav Process* 1991; 133-153. C: Würbel H, Strauffacher M. Prevention of stereotypy in laboratory mice: effects on stress physiology and behaviour. *Physiol Behav* 1996; 59(6): 1163-1170. D: McGreevy PD, Nicol CJ. Behavioural and physiological consequences associated with the short-term prevention of crib-biting in horses. *Physiol Behav* 1998; 65(1): 15-23.

-3: Gillham SR, Dodman NH, Shuster L, et al. The effect of diet on cribbing behaviour and plasma B-endorphin in horses. *Appl Anim Behav Sci* 1994;41:147-153

-4: Rachaël Draaisma, Language signs and calming signals of horses

- 5: Parker M, Redhead ES, Goodwin D, McBride SD. Impaired instrumental choice in crib-biting horses (*Equus caballus*). *Behav Brain Res* 2008; 191: 137-140.

-6: McBride SD, Long L. Management of horses showing stereotypic behaviour, owner perception and the implications for welfare. *Vet Rec* 2001; 148(26): 799-802-Paul McGreevy, *Equine Behaviour, A guide for veterinarians and equine scientists*

-Lucy Rees, ethologist: <https://www.youtube.com/watch?v=l7PKIWw4NRU>

-Låt krubbitare krubbita: <https://thehorse.com/149901/study-cortisol-and-noncribbing-cribbers/>

-Om självskadebeteende hos hästar: <https://thehorse.com/16597/equine-self-mutilation/> Det finns oändligt med videos om just stereotypier på till exempel youtube!

[/et_pb_text][/et_pb_column][/et_pb_row][/et_pb_section]